

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt Primvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

LIBER QVARTVS.

CAPVT PRIMVM.

Synopsis.

I. Dicendum hoc libro de legum executione, qua pro tuitione ecclesiastica disciplina feruntur, quod expeditur hodie per appellationes ab abusu dictas. Formula illarum est recentior. Sed res ipsa iisdem initiis in Ecclesia cum regia potestate coaluit. Ordo hujus dissertationis. Agitur primò de auctoritate Principum Romanorum in hoc genere. Deinde inquiritur quid ex eo jure in Reges Galliarum manarit. Quacunq; olim acta, hodie vigere non possunt.

II. A Principibus prohibiti olim Episcopi ne canones violarent. Executio canonum differt à Tuitione; quamvis etiam apud veteres aliquando haec verba confundantur. Executio jurisdictionem ecclesiasticam respicit, & ligandi solvendique pontificium. Tuicio à Principibus pendet; qua declarationem nullitatis eorum que gesta sunt adversus canones non egreditur. Princeps legum suarum habet revocari, Canonum vero & Sacrorum tantum & custodiam.

III. Purgata regula. Canones vim legum obtinent, novè, sed juxta mentem Justiniani, explicata. Quia non solum reverentia & executio publica canonibus conciliatur; sed etiam Principi custodia canonum, ut ceterarum legum, aseritur. Quod ostenditur è Justiniani Novellis. Itaque canonum executio nititur auctoritate pontificia & regia. Hac laeditur canonibus violatis, ac si leges publicae laderentur. Imò custodia

canonum Principes prospicere tenentur plusquam legum civilium.

IV. Explicatur è Justiniano ordo qui servatus fuit ad hanc custodiam. Princeps Episcopis lege sua canonum executionem praecipit; & Magistratibus. Hi vetare debent ne canones violentur. Si infracti fuerint, referre ad Principem, ut ipse corrigat. Decreta in Episcopos expulsionis poena, ex vi legis instigenda.

V. Quiritur an Constitutiones illae receptae fuerint ab Episcopis. Consilio Episcoporum res ecclesiasticas Justinianus tractabat, è Procopio, & Eustathio. Procopius explicatus adversus Nicolaum Alemannum. Justinianus non pervertit Sanctiones Christianorum, ut ille affingit Procopio; sed dissimulavit justas illorum congerendi rationes, cum vexati essent à Iudeis.

VI. Manifesta violatio canonum, à Synodo aut à Principe restitui poterat. Quod ostenditur è Synodo C P. sub Mena, in causa Anthimi, qui jussu Theodora ex episcopatu Trapezuntio ad Constantinopolitanum profugerat. Inde illustratur Concilium Africanum adversus Balsamonem. Hoc etiam ostenditur è Codice, & Liberato. Depulso à sede, que vacantiem redderet Ecclesiam, in manifestissima canonum violatione, irrogabatur aliquando à Principe; non autem regradiatio aut dejectio à dignitate.

I. SUPERIORIBUS libris praecipua jecimus fundamenta, quibus Libertas Ecclesiae Gallicanae nititur; hinc supremam Ecclesiae & Summi Pontificis auctoritatem, quae res tantum ecclesiasticas administrat; hinc supremum Principis imperium, quod reipublicae gerendae & rebus temporalibus impenditur; praeterea verò tuendae disciplinae ecclesiasticae ex ipso Christi omnium Domini mandato invigilat, immotòsque praestat Conciliorum canones, & inconcussas Decretalium epistolarum constitutiones, consuetudinesque receptas, nisi quatenus Ecclesiae Gallicanae commodis expedit ut pro rerum ac

temporum conditionibus, Summi Pontificis rescriptis juris rigor aliquando temperetur. Sed jus illud praesidij impertiendi ad retinendam disciplinam canonicam, otiosum esse non debet; ideòque legibus suis Principes canonum & decretorum executioni consulere tenentur, ut dixi libro secundo.

Enimverò quia condendae legis auctoritas, non in sola promulgatione versatur, sed in rerum constitutarum executione, quae est id quod ultimum in jurisdictione vocant Iurisperiti; hinc fit ut quae pro tuitione ecclesiasticae disciplinae leges feruntur, executioni mandari debeant ab Episcopis, vel etiam aliquando à Principibus, aut à Magistratibus, quibus auctoritatem suam ipsi de-

B b ij

legaverint. Id hodie apud nos in foro solennibus quibusdam formulis expeditur, quæ *appellationes tanquam ab abusu* vulgò dicuntur: adversus quas imperitiores rerum nostrarum de novitate præscribunt, ac si res ipsa antiquiori origine non censeretur quam istud forense vocabulum, cum tamen æquis rerum æstimatoribus facile persuaderi possit rem ipsam, id est, tuitionis ecclesiasticæ executionem, iisdem initiis cum regia potestate in Ecclesia Christiana coaluisse. Quod eo ordine à nobis demonstrabitur, ut primò doceatur quibus finibus auctoritas illa apud antiquos Principes Romanos, quorum pietas commendatur, olim coercita fuerit, deinde quid ex eo jure ad Galliarum Reges usque ad hæc nostra tempora derivatum fuerit. Quæcunque enim apud veteres Principes in causis olim viguerunt, locum apud nos habere non possunt; nec immutata aliquantisper disciplina antiquum illum ordinem ullo pacto admittere potest. Quare quæ à me in hoc negotio proferentur, ut fidei rei gestæ narratione constabunt, ita non aliò tendent quam ut demonstretur usum fore non omnino alienum esse à prisca disciplina & à majorum nostrorum sensu, si intra debitos fines contineatur.

II. Cura autem Principum Christianorum olim non solum hæreticorum furores compressi, tumultus seditiosorum sedati, contumacia Episcoporum aut Clericorum adversus synodorum sententias rebellium ab externa potentia repressa, passim inter legendum occurrunt; sed etiam Principum studio prohibiti Episcopi ne legibus secularibus vel canonibus violatis, injuriam subditis inferrent. Antequam verò ejus rei probationem aggrediar, lectoris benignitatem exoratum velim ne de singulis hujus Dissertationis pericopis sententiam ferat, donec totum hunc quartum librum perspexerit. Discrimen autem initio constituere oportet inter Executionem Canonum & Tuitionem: quamvis alioqui sapissime hæc verba confundantur, non solum in Edictis Regum nostrorum, sed etiam apud veteres. Etenim Leo primus se canonum & traditionum antiquarum *custodem* esse, in epistola ad Synodum Chalcedone habitam, scripsit; & vice versa, Facundus Hermianensis Episcopus Marcianum Imperatorem non canonum conditorem, sed *executorem* asseruit. Sed si propriè loqui velimus, executio canonum jurisdictionem ecclesiasticam respicit: cujus partes sunt, ut judicia canonica reddat, pœnis canonicis, id est excommunicatione, regradatione, suspensione, & ceteris ejusmodi reos plectat, & ut omnia uno verbo com-

plectat, ligandi & solvendi pontificium exerceat. Tuitione verò canonum à Principibus pendet; quæ canonum custodiæ prospicit, & nullitatem rerum adversus canones gestarum aliquando declarat, atque omnia in integrum restituit. Sed ultra non progreditur, scilicet ad executionem canonum, quam ab Episcopis implendam indicit. Non ergo eadem auctoritate in rebus ecclesiasticis, ac in rebus secularibus, Principes utuntur. Quod Iustinianus satis apertè docuit, cum scripsit datam sibi à Deo legum civilium *τὴν ἐξουσίαν*, id est, plenam & liberam figendi & refrigerandi potestatem; sed legum ecclesiasticarum & canonum *τὴν ἀσφάλειαν*, id est, custodiam, tuitionem, & defensionem. Eleganter itaque monuerunt Græci scriptores, canones difficilius solvi quam leges publicas, quæ à solo Principis nutu pendunt; cum canones ab Episcopis constituti, & à Principibus firmati fuerint; atque ideo illorum valde interfit ne quod summa cura decreverunt, illis invitis aliquando sine causâ infringatur.

III. Vulgatissima est Iustiniani sententia, à Romanis Pontificibus summo applausu excepta, & à Gratiano in corpus Decreti relata, quæ canones legum vim habere discernit. Sed ejus vis nondum, ut existimo, satis est accuratè perpensa. Non solum enim hoc dicto reverentia debita canonibus conciliatur, & eorum executioni, servato judiciorum publicorum ordine, consulitur; sed etiam jus Principis ad custodiam canonum, ut ceterarum legum à se conditarum, procurandam asserit. Et ne quis hanc interpretationem nostram hariolationi adscribat, laudandus est in auctorem ipse Iustinianus; qui alibi rectè constituit monendum esse episcopatus candidatum, antequam ordinetur, ut canones editos accuratè legat; & si quidem se canonum observantia imparem esse dixerit, ab ejus ordinatione abtineatur; sin verò se, quantum homini est, ea constituta servaturum professus fuerit, ordinetur. Ita tamen ut ab Ordinatore suo moneatur, sacerdotio pellendum si in canones peccaverit; imò & à civili lege vindicandum quod perperam gestum erit, quia canones vim legum obtinent: *Neque civiles leges crimen inultum relinquunt, eo quòd à præcedentibus nos Imperatoribus, & à nobis ipsis rectè dictum est, oportere sacras regulas pro legibus valere.* Itaque canonum executio duabus sumptis in Ecclesia auctoritatibus innititur, pontificia scilicet, & regia: *Ut ex sacerdotali & civili virtute hæc custodiantur*, inquit Iustinianus Novella LVIII. ita ut ea *convelli non possint quæ & sacerdotali ecclesiastica præceptione*

Conell. Antioch.
c. 1. si de
mori dicitur
autem non
autem non
autem non
autem non
autem non
autem non
autem non

Nov. 6. c. 1.
Et si de
autem non
autem non
autem non
autem non
autem non
autem non
autem non
autem non
autem non

fulcitur & regia; quemadmodum loquebatur Hilarus Papa, aliquot annis ante Iustinianum. Quare Principis auctoritas perinde laeditur violatis canonibus & decretis Pontificum, ac si Reipublicæ & regni leges everterentur, quia canones vim legis regiae susceperunt. Tanta verò & tam diligens cura à Principibus adhiberi debet custodiæ canonum, ut potiore legum ecclesiasticarum quam civilem rationem habere debeant, ut monet Iustinianus in præfatione Nov. cxxxvii. *Si civiles leges, quarum potestatem nobis Deus pro sua in homines benignitate credidit, firmas ab omnibus custodiri ad obedientium securitatem studemus, quanto plus studij adhibere debemus circa sacrorum canonum & divinarum legum custodiam, quæ super salute animarum nostrarum definitæ sunt.* Vnde concludit capite primo illius Novellæ, se violatorum canonum vindicem esse debere: *si enim illa quæ à laicis peccantur, generales leges non concedunt extra inquisitionem & vindictam manere, quomodo à sanctis Apostolis & patribus super omnium hominum salute canonicè statuta despicere patiemur?*

Eandem sententiam Iustinianus expressit in epistola ad Dacianum Metropolitanam Byzacij, qua privilegia quæ Primatibus provinciarum Africanarum canones tribuunt, sua quoque auctoritate confirmanda proficitur, ita ut in violatores vetustatis, non solum ecclesiastica, sed etiam Principis vindicta exerccatur. Hæc sunt verba scripti: *Nam quæ quis in præjudicium statutorum quibuslibet rebus usurpavit, corrigenda potius quam imitanda censemus. Si quid igitur Metropolitanæ Carthaginis, vel Primatibus Numidia vel Byzacij, Conciliorum auctoritas præstitit, & inoffensa consuetudo servavit, hoc sibi quisque optet, sibi vindicet, hoc nostra speret sanctione firmari. Nos tutores tantum sumus vetustatis & vindices; nec deerit ecclesiastica vindicta, vel nostra, in eos qui aut ambitiosa superbia aut subreptitiis postulationibus antiquitatem temerasse docebuntur. Quoniam ad divinitatis tendit injuriam qui sanctorum patrum constituta contemnere ac violare non metuit.*

IV. Hinc canonum custodiæ duobus modis prospiciebant Principes, tum delegatione magistratuum, qui verarent ne quid contra canones tentaretur, tum exactis pœnis à contumacibus, si quid perperam gestum esset; & aliquando iis rescissis quæ contra canones acta erant. Quod unice docet Novella sexta, quæ de ordinationibus Episcoporum & Clericorum lata est, cujus executionem Patriarchis uniuscujusque dioceseos, Metropolitanis, & Episcopis Iustinianus demandat. Sed præterea constitutionem il-

lam Ioanni Præfecto prætorio Orientis & Dominico Præfecto prætorio Illyrici mittit, ut executioni ejus prospiciant, ne quid contra canones agatur. Verba ultima illius constitutionis, quæ magni momenti sunt, hic apponam: *Et tua quoque Celstudo hoc sciens unâ cum semper suscepturis sedem tuam hæc servare festinet. Et si denunciatum fuerit aliquod tale delictum, prohibeat, & maxime quæcumque in ordinationibus curialium vel officialium interdicta sunt. Nuntiet autem & nobis, ut decens super eis imponatur correctio. Utatur quoque præceptis ad clarissimos provinciarum iudices; ut & ipsi quæ sunt inspicientes, non permittant aliquid extra hoc quod à nobis constitutum est, fieri. Imminet enim eis pœna quinque librarum auri, si quidem & ipsi prevaricari videntes, non denuntiaverint aut sedi tuæ aut Imperio, ut undique decens ornatus ordinationis gradui conservetur.* Observandi sunt gradus quibus ad custodiam plenam canonum pervenitur. Lex decernitur à Principe post constitutos canones, quæ eorum executionem Patriarchis & ceteris Episcopis præcipit. Eadem lex in acta Præfectorum prætorio refertur, qui unâ cum Præsidibus provinciarum violari canones prohibeant. Et si infraacti fuerint, ea de re ad Principem referant, qui malè gesta corrigeret. Itaque vetare & prohibere possunt magistratus, sed corrigere quæ perperam acta fuerint, soli Principi competit. Novella constitutio centesima vigesima tertia, quæ compendium Iuris Canonici complectitur, ad Petrum Præfectum prætorio perscripta est, ut auctoritate sua ejus executionem juvet: *Tua igitur gloria, quæ per presentem legem in perpetuum valituram nostra sanxit tranquillitas, per omnia custodiri provideat.* Inter ceteras autem pœnas quas in Episcopos & Clericos ea lege constituit, frequens est expulsio à sacerdotio, quam vi constitutionis suæ fieri disertè præcipit, aliòsque in depulsorum locum subrogari.

V. Aliquis fortasse excipiet, Iustinianum quidem proferendæ jurisdictionis suæ cupidum hoc sibi jus arrogasse ut custodiam canonum ad correctionem eorum quæ contra canones tentata erant extenderet; sed hoc Episcopis acceptum non fuisse, vel anteriores Principes, quibus pietas cordi erat, ab hac usurpatione abstinuisse. Si quis tamen inspicere velit quàm sollicito studio cum peritioribus Episcopis de rebus ecclesiasticis Iustinianus tractaret, nunquam in animum inducet eum in jurisdictionem ecclesiasticam adeo impudenter grassatum ut multi sibi persuaserunt. Sic autem intentus erat in rerum divinarum contemplationem, ut Artabanus & conjurati hanc occasionem illi

Nov. vi. arch. Collat. 1. juxta veterem transi. sionem.

Nov. 111. r. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

trucidando opportunissimam sperarent, te-
ste Procopio: Perpetuo sine custodibus desidet,
inquiunt, ad multam noctem in museo cum se-
nioribus quibusque Sacerdotibus attentissimo stu-
dio arcana Christianorum dogmatum investi-
gans. Eustathius etiam, in vita Eurychij, eo
nomine maximè hunc Principem commen-
dat, quòd posthabitis omnibus aliis curis,
illam unam & solam nunquam intermitte-
ret, divina dogmata investigandi, & hereti-
cos confutandi. Quare assentiri non possum
Nicolaò Alemanno viro eruditissimo: qui
perfrictum à Procopio Iustinianum putat,
quòd ecclesiasticas sanctiones perverterit,
etsi passim in Novellis ipse se vindicem &
custodem canonum appellet. Quod Aleman-
nus non è Procopio hausit, sed è sententia
quam auctori illi sua interpretatione affixit;
ne prætermisissè videretur Procopius hanc
suggillandi Iustiniani occasionem. Etenim
Procopius recitat Faustini cujusdam
Palæstini sævitiam & impietatem, qui Sama-
rita cum esset, Christianum nomen simula-
vit, & Palæstinæ proconsularum adeptus,
Christianos ejus provinciæ gravissimis inju-
riis vexavit. Delatus Faustinus, Senatus ju-
dicio, urgente Iustiniano, damnatur in exi-
lium. Sed statim Princeps pecunia corrup-
tus sententiam rescidit, eandem dignitatem
Faustino restituit, qui omnia securius quàm
antea per libidinem gessit. Vnde colligit
Procopius Christianorum jura, seu justas eor-
um rationes, Iustinianum dissimulasse, &
insuperhabuisse injurias quæ illis ab acerbo
illo & perfido Proconsule inferebantur. Hæc
sunt Procopij verba: ὁν πνα μὲρ δὴω Ἰουστιανὸς
ἠρότοι τὰ χειριανὸν διειμάτα ἀεὶ ἀλλήν ἤξει,
ἡῖπερ ὃ πολλὸν εἰρηθῖων ἡμῖν, ἀλλ' ἐν τῷ ᾧ
βραχέων ὄντων, τεκμηριβῖν ἔστιν. Quæ sic vir
eruditus interpretatur: Panca quidem hæc; ex
quibus intelligere tamen liceat, ut Iustiniano li-
buit Christianorum sanctiones pervertere. hæc
que ad Novellarum editionem transfert.
Quorum verborum tamen hæc est significa-
tio: Quomodo Iustinianus Christianorum jura
dissimulaverit, ex his quæ breviter diximus, in-
telligere licet. Quæ de rebus à Faustino per
summam injuriam ablati intelligenda sunt.
ἀεὶ ἀλλήν enim hic dissimulare verti debuit,
quemadmodum idem Alemannus reddit in
duobus Procopij locis ad marginem prære-
sentatis, & διειμάτα jura, vel justas ratio-
nes, non autem sanctiones. In eandem quo-
que sententiam Procopius superioribus ver-
bis recitaverat Arsenij cujusdam Palæstini
flagitia: qui etsi cum Samaritis sentiret,
Christianam fidem profitebatur, cumque in
aula summa ejus esset gratia, per parentem
fratremque suum, qui patriam seetam diffi-

mulabant, Christianos contumeliosissimè
vexavit. Illi quidem à civibus suis trucidati
sunt: sed Arsenium turbarum auctorem
nullo affecit incommodo Iustinianus, nisi
quod regiâ prohibuit, ne diutius ea super se
Christianorum votis fatigaretur. Inde Pro-
copius Pauli Alexandrini depositionem nar-
rat, & Faustini deprædationes, de quibus
jam dictum. Vnde patet quantopere aliena
sit à mente Procopij sententia quæ illi ab
Alemanno de industria tribuitur, ut inde
occasionem sumat carpendæ immoderate
Iustiniani licentiæ in condendis ecclesiasti-
cis constitutionibus: quas ut ab Episcopis in
Oriente susceptas non negat, Patriarcha-
rum vel oscitantia vel adulatione, ut ille pu-
tat, ita in Occidentis Ecclesiis minimè per-
vasisse asserit. Sed superiore libro ostendis-
mus has Iustiniani Novellas ecclesiasticas à
Romanis Pontificibus laudatas & appro-
batas fuisse.
VI. Quod ad quæstionem præsentem
pertinet, ex Actis Synodi Constantinopoli-
tanæ sub Mena constat manifestam cano-
num violationem aut à Principe aut à Syno-
do castigari posse. Theodora Augusta Anthimum
Ecclesiæ Trapezuntinæ in Diocesi
Pontica Episcopum ad sedem Constantino-
politanaam absque synodi judicio transtule-
rat; repugnantibus licet canonibus, qui mi-
grationem istam vetant, & præcipue cum à
minori sede ad majorem profilitur. Agape-
tus Papa post adventum suum in regiam ur-
bem, rogante Iustiniano, Anthimum à sede
Constantinopolitana removit: quem deinde
Synodus habita à Mena Patriarcha Con-
stantinopolitano, hæreseos convictum, episcopi-
pali dignitate dejecit. Hujus Synodi actis
insertus est & ab omnibus probatus libellus
quem Marianus à se & ab omnibus provin-
ciæ Hierosolymitanæ & secundæ Syriæ Ab-
batibus subscriptum Iustiniano adversus
Anthimum obtulit, quo docet liberum
Principi fuisse hunc Anthimum, quòd ad-
versus canones Ecclesiæ Constantinopoli-
tanam invasisset, ab ea sede detrudere; sed
rectè maluisse hac de re ab Archiepiscopo
veteris Romæ judicium canonicum ferri.
Vnde constat graviter errare Balsamonem
in commentario canonis Africani, quo Epi-
scopus ab una Ecclesia in alteram migrans,
judiciaria potestate excludi potest, si Episcopo-
rum monitis obtemperare nolit. Etenim
Balsamo existimat auctoritatem publi-
cam adhibendam, postquam judicio synodi
ob illam translationem damnatus fuerit,
quod alienum esse ab usu horum temporum
discimus è verbis Mariani. Quæ quidem non
incogitanti exciderunt; cum ex Theodosij

Procop. lib. 3.
de bell. Goth.
Καθὼς τὸ ἀρβύλα-
κίον αἰετὸν ἀεὶ ἀε-
χέει ἐν αὐτῷ ἀπὸ
τοῦ αἵματος τοῦ
αἰετοῦ ἰσχυρῶς
ἐκρίβειν, ἀρχὴν
κατακλιῖν τὸν
χριστιανὸν ἀρχὴν
ἀσκήσει τῆς
εὐσταθίου ἐν
εὐρυχίῳ: τὸν γὰρ
ἄλλοις ἀπὸ
τῆς αἰσῆτος ἀ-
σκήσει τῆς
εὐσταθίου ἐν
αὐτῷ ἀπὸ
τοῦ αἵματος τοῦ
αἰετοῦ ἰσχυρῶς
ἐκρίβειν.

Procopius in Ane-
dotti: Sacerdotes
Faustinum accu-
sant, in vestigian-
do arcana Christianorum
dogmatum investi-
gans.
ὁν πνα μὲρ δὴω
Ἰουστιανὸς ἠρότοι
τὰ χειριανὸν διει-
μάτα ἀεὶ ἀλλήν ἤξει,
ἡῖπερ ὃ πολλὸν
εἰρηθῖων ἡμῖν,
ἀλλ' ἐν τῷ ᾧ
βραχέων ὄντων,
τεκμηριβῖν ἔστιν.

2. Ἰουστιανὸς ἠ-
ρότοι τὰ χειριανὸν
διειμάτα ἀεὶ ἀλλήν
ἤξει, ἡῖπερ ὃ
πολλὸν εἰρηθῖων
ἡμῖν, ἀλλ' ἐν τῷ
ᾧ βραχέων ὄντων,
τεκμηριβῖν ἔστιν.

Procopius.
... ἀεὶ ἀλλήν

ὁν πνα μὲρ δὴω
Ἰουστιανὸς ἠρότοι
τὰ χειριανὸν διει-
μάτα ἀεὶ ἀλλήν ἤξει,
ἡῖπερ ὃ πολλὸν
εἰρηθῖων ἡμῖν,
ἀλλ' ἐν τῷ ᾧ
βραχέων ὄντων,
τεκμηριβῖν ἔστιν.

Supra lib. 4. ap.
11. 7. 1.

ὁν πνα μὲρ δὴω
Ἰουστιανὸς ἠρότοι
τὰ χειριανὸν διει-
μάτα ἀεὶ ἀλλήν ἤξει,
ἡῖπερ ὃ πολλὸν
εἰρηθῖων ἡμῖν,
ἀλλ' ἐν τῷ ᾧ
βραχέων ὄντων,
τεκμηριβῖν ἔστιν.

Balsamo in
11. 11. 11.

1. 1. 2. 11. 11.
Titus 11. 11. 11.
11. 11. 11. 11.

lege anno CDXLIX. lata constet Irenaeum post binas nuptias, contra canones apostolicos, Tyriorum Episcopum factum, ab Ecclesia illa, nulla praevia damnatione canonica, solo Principis imperio canones infractos ulciscente dejectum, mandata Hormisdæ Praefecto praetorio rei iudicata executione. Refert etiam Liberatus non dissimile Zenonis decretum; qui Petrum Moggum à sectatoribus suis Patriarcham Alexandria creatum nondum satis functo Timotheo, quem Basiliscus tyrannus sede sua depulerat, misso ad Anthemium Aegypti praefectum rescripto amovit. Id singulare in Moggo reperio, quod haeresim Eutychianam palam profiteretur. Ceterum Liberatus alienae sedis invasionem, seu mavis adulterium contra canones patratum, à Zenone coercitum docet, his verbis: *Anthemius accepta imperiali iussione, expulsi sacerdotio Petrum tanquam adulterum, & contra leges Ecclesiae factum, & in episcopalem sedem Timotheum Salophaciolum revocavit. Quae omnia à Principibus acta sunt iure quodam extraordinario, idque in apertissima canonum violatione: quae nulla causae cognitione nec iudiciorum solennibus indigebat, sed in mera facti executione versabatur. Etenim si occulto & ambiguo crimine pulsati fuissent Episcopi, cognitio canonica synodum solum respexisset. Sed in manifestissima violatione, canonibus factam injuriam iis poenis Principes ulciscabantur quae legibus irrogatae erant, nempe expulsionem à sede. Deturbationem enim illam, quae vacantem Ecclesiam redderet, sui arbitrij esse putabant; non autem regradationem, vel dejectionem ab episcopali dignitate, quae poena erat merè ecclesiastica. Poenam autem illam expulsionem hanc vacatione episcopatus hodie irrogare non possunt Principes, ob eas causas quas tomo secundo exponam.*

C A P V T II.

Synopsis.

I. Violatis canonibus, dupliciter prospicitur discipline; vel lata lege, vel specialiter emendato quod perperam gestum est. Lata legis exemplum, è Codice Theodos. & Iustin. Explicatur lex Omni innovatione. C. de sacros. Ecclesis. Theodosius relationes synodicas Illyrici in rebus dubiis tribuit Episcopo CP. Quod carnis effectus.

II. Photij expositio refutatur, qua omnes quaestiones canonicas tribui putat Episcopo CP. non autem solam relationem rerum dubiarum. Opinio viri eruditi, qui censet innovationem à lege damnatam versari in eo quod Illyriciani recessissent à sede CP.

III. Principes specialiter quoque querelis adversus canonica iudicia delatis prospiciebant; quia patro-

cinium debebant non solum canonibus, sed etiam Clericis; ut probatur è Concilio Chalcedonensi.

IV. Querela ad eos contra iudicia ecclesiastica delata, variè se gerebant. Aliquando ipsi cognitionem ad se transferebant. Id ostenditur exemplo Athanasij Alexandrini. Eius appellatio à Concilio Tyrio ad Constantinum responder appellacionibus ab abusu; & differt ab appellacione Donatistarum.

V. Quatuor vitia seu nullitates Synodi Tyria. Hostes Athanasij à iudicio non rejeiti. Delegati in Marcionidem ad testimonia recipienda, qui è caetu illo erant suspèctissimi. Delegatio decreta à parte tantum Concilij. Testimonia recepta è iuramento. Dolus & insidia iudicium.

VI. Ob ea vitia Athanasius libello postulat à Dionysio Imperatoris legato, ut negotium integrum ejus cognitioni referret.

VII. Damnatur Athanasius. Appellat Constantinum, ob dolum, insidias, & vim hostium potius quam iudicium. Constantinus cognitionem suscipit, ut cognoscat de perverso illo iudicij ordine. Ea cognitio eluditur, nova accusatione majestatis laesa delata. Ea de causa Athanasius in Gallias relegatur à Principer. In angustiis licere putavit Athanasius auxilia Principum implorare adversus infesta iudicia ecclesiastica.

I. PRINCIPUM auctoritate restituentos esse violatos canones, & male gestarum rerum correctionem ex ea petendam, docuit Iustinianus. Quod duplici modo fiebat, vel latis legibus, quae innovationes tentatas ab Episcopis ultra progredi vetarent, & canonum executionem in futurum decernerent, vel etiam amota specialiter canonis alicujus violatione. De primo genere extrat in Codice elegans Theodosij Junioris constitutio, cujus haec sunt verba: *Omni innovatione cessante, vetustatem & canones pristinos ecclesiasticos, qui usque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici provincias servari precipimus. Tum si quid dubietatis emerferit, id oporteat, non absque scientia viri reverendissimi sacrosanctae legis antistitis urbis Constantinopolitanae, quae Romae veteris prerogativa letatur, conventui sacerdotali sanctoque iudicio reservari. Quis mihi videatur genuinus hujus legis sensus, aperiam; praecipue cum à Photio in alienam à vero sententiam detorta fuerit, & in ejus enarratione quoque vir eruditissimus peccarit. Duo sunt legis membra. Primo cavetur, ut antiqui mores & canones ecclesiastici vim suam obtineant, etiam in provinciis Illyrici ut in ceteris reliquarum Dioeceseon provinciis; ita ut si quid innovatum fuerit contra canones, Episcoporum incuria vel ambitu, omni effectu careat. Hic ergo Theodosius moribus antiquis & canonibus integram auctoritatem restituit, & innovationes amolitur. Pars autem ista commate distinguenda est à verbis sequentibus legis, juxta lectionem Codicis Theodosiani quam proposui. Secunda verò pars incipit ab hac*

Ubi in d. de sacros. eccles. c. 16.

Ubi in d. de sacros. eccles. c. 16.

L. Omni. 47. C. Th. de Episc. & l. 6. de sacros. eccles.

Ubi in d. de sacros. eccles. c. 16.

Ubi in d. de sacros. eccles. c. 16.